

CEMAL KAŞIKÇI CİNAYETİ VE ORTADOĞU SİYASETİNİN GELECEĞİ

İSMAİL NUMAN TELCİ

CEMAL KAŞIKÇI CİNAYETİ VE ORTADOĞU SİYASETİNİN GELECEĞİ

İSMAİL NUMAN TELCİ

COPYRIGHT © 2018

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Uygulama: Erkan Söğüt
Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

SETA | Berlin

Französische Straße 12, 10117 Berlin GERMANY
Tel: +49 30 20188466

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	9
CEMAL KAŞIKÇI KİMDİR VE NEDEN HEDEF HALİNE GELMİŞTİR?	9
KAŞIKÇI CİNAYETİNE ULUSLARARASI VE BÖLGESEL AKTÖRLERİN TEPKİSİ	11
KAŞIKÇI CİNAYETİNİN SUUDİ ARABİSTAN SİYASETİNE ETKİSİ	14
KAŞIKÇI CİNAYETİ SONRASI ORTADOĞU SİYASETİNİN GELECEĞİ	15
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	17

YAZAR HAKKINDA

İsmail Numan Telci

İsmail Numan Telci lisans eğitimini 2006'da İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, yüksek lisansını da 2008'de Almanya'da Hochschule Bremen'de Avrupa Çalışmaları alanında tamamladı. 2009'da Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktora çalışmalarına başlayan Telci "Mısır'da Devrim ve Karşı-Devrim Sürecinde İç ve Dış Aktörlerin Rolü: 2011-2015" başlıklı tezini Kasım 2015'te bitirdi. 2012-2013 akademik yılında Kahire Üniversitesi'nde misafir araştırmacı olarak görev yapan Telci'nin *Mısır Devrimi Sözlüğü* 2013'te ve *Mısır: Devrim ve Karşı Devrim* kitabı da 2017'de yayımlandı. Dr. Telci halen Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü ve Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. SETA Dış Politika Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırmacı olarak çalışan İsmail Numan Telci'nin araştırma alanları arasında Mısır siyaseti, Mısır'daki toplumsal hareketler, Körfez siyaseti, Körfez ülkelerinin dış politikaları, Arap devrimleri ve devrim teorileri yer almaktadır.

ÖZET

Suudi Arabistanlı gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın öldürülmesi gerek gerçekleşme biçimi gerekse yarattığı etki bakımından küresel ve bölgesel siyasette ciddi bir kırılma meydana getirmiştir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) entelektüel çevrelerde kabul görmüş ve saygı duyulan bir gazeteci olan Kaşıkçı'nın kendi ülkesinin konsolosluk binasında öldürülmesi tüm dünyada şok etkisi yaratırken olayın doğrudan muhatabı kabul edilen Suudi Arabistan, Türkiye ve ABD küresel gündemin merkezine oturmuştur. Olayın gerçekleştiği ilk andan itibaren yürüttüğü stratejiyle hadisenin uluslararası bir boyut kazanmasını sağlayan Türkiye hem Suudi Arabistan yönetimi hem de ABD üzerinde ciddi bir baskı unsuru oluşturmuştur. Yaşanan elim hadisenin en kısa sürede açıklığa kavuşturulması ve sorumluların cezalandırılmasını amaçlayan Ankara elindeki tüm imkanları seferber etmektedir.

Olayın üzerinden 18 gün geçtikten sonra Suudi Arabistan yönetimi Kaşıkçı'nın konsoloslukta çıkan arbede sonucu hayatını kaybettiğini açıklamıştır. Suudi istihbaratı içerisinde bir grubun sorumlu olduğunun belirtildiği açıklamada Veli-aht Prens Bin Selman'ın cinayete bir ilgisinin bulunmadığının ima edilmesi olayı yakından takip eden uzman ve analistlerin tepkisini çekmiştir. Suudi yönetiminin hadiseyle ilgili açıklamalarını yetersiz gören uluslararası kamuoyu gerek ABD gerekse Türkiye nezdinde girişimlerde bulunarak Kaşıkçı'nın öldürülmesi emrini kimin verdiğinin ortaya çıkarılmasını talep etmektedir. Her geçen gün yeni bir gelişmenin yaşandığı Kaşıkçı'nın öldürülmesi hadisesi önümüzdeki dönemde Or-

**Analizde
Kaşıkçı'nın
kim olduğu ve
neden bir hedef
haline geldiği,
ilerleyen süreçte
yaşananlar ve
olayın bölge
ve uluslararası
siyasetteki
yansımaları
ve etkileri
incelenmektedir.**

tadoğu siyasetinin gündemini belirlemeye devam edecektir. Bu elim olayın detaylarını, bölgesel ve uluslararası aktörlerin tepkilerini ve Ortadoğu siyaseti açısından doğuracağı sonuçları incelemek amacıyla hazırlanan bu analiz Kaşıkçı'nın konsolosluk binasına girdiği 2 Ekim'den itibaren yaşanan gelişmeleri yukarıda bahsedilen bağlamda ele almaktadır.

GİRİŞ

Uluslararası kamuoyu Ekim'in ilk günlerinden itibaren Suudi Arabistan vatandaşı gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın akıbetine odaklanmış durumdadır. 2 Ekim'de ülkesinin İstanbul'daki başkonsoloslukuna girdikten sonra bir daha kendisinden haber alınamayan Kaşıkçı'nın hayatını kaybettiğinin – olayın üzerinden 18 gün geçtikten sonra– Suudi yönetimi tarafından açıklanması ise halihazırda var olan küresel tepkiyi daha da artırmıştır. *Washington Post* gazetesi yazarı Kaşıkçı'nın ortadan kaybolduğu ilk günden itibaren özellikle Türkiye ve ABD yönetimleri ve kamuoyları konuyla yakından ilgilenerken Suudi Arabistan üzerinde ciddi bir baskı oluşturmuştur. Nitekim Suudi Arabistan'ın bu baskı neticesinde Kaşıkçı hadisesinde söylem değişikliğine gittiği söylenebilir. Olayın ilk günlerinde Kaşıkçı'nın konsoloslukta öldürüldüğüne dair bilgilerinin olmadığını ve binaya girişinden kısa bir süre sonra ayrıldığını iddia eden Suudi yetkililer 20 Ekim'de yaptıkları açıklamayla “Kaşıkçı'nın konsolosluk binasında çıkan arbede sonucu hayatını kaybettiği ve cesedin bu olayı gerçekleştiren kişilerin yerel bağlantılarınca ortadan kaldırıldığı” bilgisini paylaşmışlardır.

Bu açıklama uluslararası kamuoyu tarafından ikna edici bulunmazken Suudi Arabistan yönetiminin elim hadiseyle bir ilgisinin olup olmadığını ortaya çıkarılması için çağrılar devam etmektedir. Kaşıkçı'nın öldürülmesi hem küresel hem de bölgesel düzeyde ciddi sonuçlar doğurması beklenen bir olay haline gelmiştir. Öncelikle Türkiye ile Suudi Arabistan arasında gerilime neden olabileceği düşünülen bu hadise ilerleyen süreçte özellikle Washington ile Riyad yönetimleri arasında tansiyonun yükselmesine yol açmıştır.

Üzerinden uzun bir süre geçmesine rağmen olayın tam olarak aydınlatılamaması ve soru işaretlerinin devam etmesi uluslararası tepkinin artmasına neden olurken Suudi Arabistan küresel bir baskının odağında kalmıştır. Bunun başlıca nedeni Riyad yönetiminin olayda sorumluluğunun bulunduğu dair güçlü iddiaların mevcut olmasıdır. Buradan hareketle konuyla ilgili öne çıkan soru işaretlerinin cevaplanması amacıyla hazırlanan bu analizde Kaşıkçı'nın kim olduğu ve neden bir hedef haline geldiği, cinayetin detayları, ilerleyen süreçte yaşananlar ve olayın bölge ve uluslararası siyasetteki yansımaları ve etkileri incelenmektedir.

CEMAL KAŞIKÇI KİMDİR VE NEDEN HEDEF HALİNE GELMİŞTİR?

1958'de Medine'de doğan Cemal Kaşıkçı'nın ailesinin 300 yıl önce Türkiye'den Suudi Arabistan'a göç ettiği bilinmektedir. Ülkenin kurucusu Kral Abdülaziz Suud'un özel doktorlarından büyükbabası Muhammed Kaşıkçı da dahil olmak üzere Cemal Kaşıkçı'nın küresel düzeyde bilinen akrabaları bulunmaktadır. Özellikle 1970-80'lerde dünya silah pazarında kazandığı servetle “dünyanın en zengin insanları” listesinde yer alan Adnan Kaşıkçı ise Cemal Kaşıkçı'nın dayısıdır. Paris'te geçirdiği trafik kazasında sevgilisi Lady Diana ile birlikte hayatını kaybeden ünlü iş

adamı Dodi Fayed ise Cemal Kaşıkçı'nın kuzenidir. 2017'deki Reina saldırısında gece kulübünde bulunan ve saldırıdan kurtulanlar arasında olan Hasan Kaşıkçı da bu aileden gelmektedir.¹

Yükseköğretimini ABD'deki Indiana Üniversitesi'nde işletme eğitimi alarak tamamlayan Kaşıkçı gençlik yıllarında İslami hareketlere ilgi duymuş, özellikle Müslüman Kardeşler hareketiyle ilgilenmiştir. Bu dönemde Suudi Arabistan'daki din adamlarının etkinliğini ve özellikle siyasi İslam'ı temsil eden hareketlere karşı gelişen olumsuz tutumu eleştirmiştir. Daha sonraki yıllarda profesyonel hayatına medya sektöründe başlamış ve ülkenin önemli gazetelerinde görev almıştır.

Cemal Kaşıkçı Suudi Arabistan'da uzun yıllar kraliyet ailesi çevreleriyle iyi ilişkileri bulunan ancak eleştirel tutumundan taviz vermeyen bir gazeteci olmuştur. Ülkesinin siyasi, kültürel, dini ve ekonomik anlamda reform sürecinden geçmesi gerektiğini savunan Kaşıkçı bu yönüyle özellikle Batı çevrelerinde reformist muhalif olarak bilinmektedir. Kariyerinin ilk önemli görevlerinden birisi 1991'de ülkenin en eski gazetelerinden birisi olan *El-Medine*'nin genel yayın yönetmeni olmasıdır. Yaklaşık sekiz yıl süren bu görevin ardından ülkedeki İngilizce birkaç gazeteden birisi olan *Arab News*'te çalışmıştır. Bu yıllarda da eleştirel tutumunu devam ettiren Kaşıkçı özellikle ülkedeki din adamlarına yönelik söylemlerinden dolayı tepki çekmiş, bu nedenle *El-Vatan* gazetesindeki görevlerinden iki kez ayrılmak zorunda kalmıştır.²

Kaşıkçı'nın o dönemdeki eleştirileri Selefilik ve radikalleşme üzerine yoğunlaştığından ülkedeki Vehhabi din adamları Kaşıkçı'ya tepki göstermiştir. Kaşıkçı bu yıllarda Suudi Arabistan'da uzun yıllar istihbarat birimi direktörlüğü yapan ve bir dönem İngiltere ve ABD'de büyükelçilik görevinde bulunan Türki Faysal'a danışmanlık

da yapmış ve böylece Suudi rejiminin devlet kademelerindeki birtakım bilgilere vakıf olmuştur. Son olarak 2010'da Suudi Arabistanlı milyarder Velid bin Talal'ın fonladığı Bahreyn merkezli El-Arab televizyon kanalının başına getirilmiş ancak bu kanal da yayına girdiği gün Bahreynli bir muhalifi konuk ettiği gerekçesiyle kapatılmıştır.³

Kaşıkçı'nın Suudi Arabistan rejimiyle yaşadığı görüş ayrılığı 2010'da Tunus'ta başlayan ve daha sonra birçok Ortadoğu ülkesine yayılan Arap devrimleriyle birlikte daha da derinleşmiştir. Ülkesinin bu süreçteki politikasına yönelik eleştiriler getiren Kaşıkçı bölgedeki devrim ve reform hareketlerini desteklemeyen Riyad yönetimini dar görüşlülükle itham etmiştir.⁴ Kral Abdullah'ın 2015'te hayatını kaybetmesinin ardından göreve gelen Kral Selman'ın politikaları da Kaşıkçı'nın eleştirilerine maruz kalmıştır.

Kaşıkçı'nın Kral Selman yönetimiyle yaşadığı en ciddi gerginlik Aralık 2016'da gerçekleşmiştir. ABD'deki Washington Institute tarafından düzenlenen bir panelde konuşan Kaşıkçı, Donald Trump'ın ABD başkanlığı görevine gelmesini eleştirmiş ve Trump'ın Ortadoğu politikalarının bölge için olumsuz sonuçlar doğuracağını iddia etmiştir. Bu açıklamalar Suudi yönetiminin tepkisini çekerken Riyad, Kaşıkçı'nın editörlüğünü yaptığı ve 2011'den itibaren basılan *El-Hayat* gazetesinin yayımlanmasını durdurmuştur. Ayrıca Kaşıkçı'nın televizyon programları ve konferanslara katılmasına da yasak getirilmiştir.⁵ Bu gelişmenin ardından rejimle arasında yaşadığı gerginliğin sürmesi üzerine Kaşıkçı ülke dışına göç etmeyi planlamış ve nihayetinde ABD'ye yerleşmiştir.

Suudi yönetiminde etkisi giderek artan ve şu an Veliht Prens olarak görev yapan Muham-

1. Donna Abu-Nasr, "Who is Jamal Khashoggi? A Saudi Insider Who Became an Exiled Critic", Bloomberg, 10 Ekim 2018; "Cemal Kaşıkçı Kim?", Deutsche Welle Türkçe, 19 Ekim 2018.

2. Ian Black, "Jamal Khashoggi Obituary", *Guardian*, 19 Ekim 2018.

3. Sarah Deeb, "Missing Saudi Journalist Once a Voice of Reform in Kingdom", *Washington Post*, 7 Ekim 2018.

4. "Jamal Khashoggi Disappearance: Turkey Asks to Search Saudi Arabia's Consulate in Istanbul", CBC News, 8 Ekim 2018.

5. "Saudi Journalist Banned from Media after Criticising Trump", Middle East Eye, 4 Aralık 2016.

med bin Selman'ın inisiyatifiyle başlatılan Yemen müdahalesi,⁶ Katar ambargosu, İran'a karşı izlenen sert politikalar, Mısır'daki Sisi rejimine verilen destek ve Suudi Arabistan'daki muhalif figürlere ve din adamlarına yönelik yürütülen operasyonlar Kaşıkçı tarafından sert bir şekilde eleştirilmiştir.⁷ Özellikle son bir yıldır yazar olarak görev yaptığı ABD'nin en nüfuzlu gazetelerinden *Washington Post*'ta kaleme aldığı yazıları Riyad'da rahatsızlık yaratmıştır. Her ne kadar rejim içerisinde ciddi bir destekçi kitlesine sahip değilse de Kaşıkçı'nın bu eleştirileri Suudi Arabistan yönetimi tarafından dikkatle izlenmiş ve muhalif gazeteciyi bir anlamda hedef haline getirmiştir.

Suudi Arabistan yönetiminin tepkisini çekmesine neden olan bir başka husus da Kaşıkçı'nın son yıllarda bölgede giderek yükselen ve nüfuz alanı artan Türkiye ve Katar merkezli siyasi bloklaşmaya yakın bir çizgi izlemesidir.⁸ Suudi rejiminin bölgedeki en ciddi tehdit olarak gördüğü Müslüman Kardeşler hareketinin de destek bulduğu bu siyasi ittifakın Kaşıkçı tarafından ciddi biçimde savunulması Suudi yönetimi çevrelerinde rahatsızlık uyandırmıştır. Her ne kadar Türkiye ile Suudi Arabistan arasında siyasi bir kriz hali gözlemlenmese de Ankara ile Riyad'ın bölgesel politikalarda rekabet halinde olduğu bir gerçektir. Nitekim Suudi Arabistan'ın başını çektiği Katar ambargosu sürecinde Doha'dan istenen talepler arasında "Türkiye'nin bu ülkede bulunan askeri üssünün kapatılması" maddesinin bulunması Riyad'ın Ankara'nın bölgede artan nüfuzundan rahatsız olduğunun bir göstergesidir. Bunun yanında bölgenin önemli iki ülkesi olan Suudi Arabistan ve Türkiye'nin daha büyük bölgesel krizlerin önlenmesi adına doğrudan karşı karşıya gelmek istemedikleri de söylenebilir.

6. "Saudi Arabia's Crown Prince Must Restore Dignity to His Country-By Ending Yemen's Cruel War", *Washington Post*, 11 Eylül 2018.

7. Jamal Khashoggi, "Read Jamal Khashoggi's Columns for the Washington Post", *Washington Post*, 6 Ekim 2018.

8. Jamal Khashoggi, "Saudi Crown Prince's Vision 2030 and His Repressive Measures", *Sharq Forum*, 20 Mart 2018.

KAŞIKÇI CİNAYETİNE ULUSLARARASI VE BÖLGESEL AKTÖRLERİN TEPKİSİ

Cemal Kaşıkçı'nın Suudi Arabistan'ın önde gelen entelektüel figürlerinden birisi olması konunun hızlı bir biçimde üzerinin örtülmesini engellemiştir. Her ne kadar genelde eleştirel bir tutum takınsa da Kaşıkçı'nın Suudi yönetimi içerisinde önemli pozisyonlarda yer aldığı ve devletin birçok sırrına vakıf olduğu bilinmektedir. Bu nedenle Kaşıkçı'nın ortadan kaybolması beklenenden çok daha büyük bir etki yaratmıştır. Gelinek noktada Suudi Arabistan yönetimi özellikle ABD ve Türkiye nezdinde girişimlerde bulunarak olayın kendi açısından en az zarara yol açacak şekilde çözülmesi için çaba harcamaktadır.

Cemal Kaşıkçı Suudi Arabistan'da uzun yıllar kraliyet ailesi çevreleriyle iyi ilişkileri bulunan ancak eleştirel tutumundan taviz vermeyen bir gazeteci olmuştur.

Kaşıkçı hadisesinde öne çıkan ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Olayın Suudi Arabistan'ın İstanbul'daki başkonsoloslukunda gerçekleşmesi Türkiye'yi doğrudan konunun muhatabı yapmaktadır. Her ne kadar bir diplomatik misyonda vuku bulsa da olayın Türkiye'de yaşanması Ankara'nın bölgesel ve küresel imajına ciddi biçimde zarar vermiştir. Son yıllarda özellikle Suriye ve Mısır gibi Arap coğrafyasındaki baskıcı rejimler ve iç savaşlardan kaçan muhalif figürlerin güvenli bir sığınak olarak gördükleri İstanbul hakkında güvensiz olduğu algısının oluşmasına yol açmıştır.⁹ Dolayısıyla Türkiye

9. "An Arab Haven in Turkey: Why Dissidents are Gathering in Istanbul", *Economist*, 11 Ekim 2018.

bu olayla ilgili Suudi Arabistan'a karşı meşru bir tepki göstermektedir.

Bununla birlikte Ankara'nın söz konusu olay nedeniyle Riyad yönetimine karşı doğrudan cephe aldığı da söylenemez.¹⁰ İlişkilerin boyutu, Türkiye'nin bölge politikalarındaki angajmanları ve Suudi Arabistan'ın Ortadoğu güç dengesindeki hayati konumu Ankara'yı bu noktada olumsuz bir tutum alma konusunda frenlemektedir. Öte yandan Türkiye'nin konuyla ilgili temel endişesinin söz konusu cinayet vakasının hukuk yoluyla aydınlığa kavuşturulması ve sorumluların yargıya hesap vermesi olduğunu söylemek gerekmektedir.¹¹ Türkiye bu noktada Suudi Arabistan yönetimiyle doğrudan karşı karşıya gelmekten kaçınmakta ve ikili ilişkilerin geleceğini buna bağlamak istememektedir. Bunun yerine cinayetin uluslararası bir boyuta taşınmasını ve bu düzlemde tartışılmasını tercih etmektedir.¹² Bu şekilde Ankara üzerindeki sorumluluğu uluslararası kamuoyuyla paylaşmayı hedeflemektedir. Bu noktada Türkiye Birleşmiş Milletler'in (BM) girişimiyle kurulacak uluslararası bir soruşturmaya destek vereceğini de açıklamıştır.¹³

Gelinen noktada Suudi Arabistan yönetimi özellikle ABD ve Türkiye nezdinde girişimlerde bulunarak olayın kendisi açısından en az zarara yol açacak şekilde çözülmesi için çaba harcamaktadır.

Dolayısıyla Türkiye'nin pozisyonu yaşanan hadiseyi "işlenen bir cinayet" olarak görmek ve Suudi Arabistan'ın işçilerine müdahale etmeden bu cinayetin sorumlularını ortaya çıkarmak şeklinde özetlenebilir. Türkiye bir taraftan işlenen suçun sorumlularının yargı önüne getirilmesini amaçlamakta diğer taraftan da Suudi Arabistan ile ilişkilerini devam ettirmek istemektedir.¹⁴

Öte yandan Suudi Arabistan yönetimi de Türkiye ile ilişkilerin bozulmaması için çaba sarf etmektedir. Kısa vadeli restleşmeler yaşansa bile Suudi yönetimi bu süreci zamana yayarak iki ülke arasındaki potansiyel gerginliğin derinleşmesini engellemeye çalışacaktır. Bununla birlikte Suudi Arabistan yönetimi içerisinde de Türkiye'ye karşı izlenecek politikalarda görüş ayrılığının var olduğuna yönelik güçlü emareler bulunmaktadır. Özellikle Veliyaht Prens Bin Selman'ın –Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki (BAE) liderliğinde yönlendirmesiyle– Türkiye'ye karşı daha sert bir pozisyon içerisinde olduğu tahmin edilmektedir. Mevcut farklı görüşler ve politika tercihlerine rağmen İslam coğrafyasının bu iki kadim ülkesi arasındaki iş birliğinin özellikle bölge siyasetinin geleceği açısından hayati önemde olduğu unutulmamalıdır.¹⁵

Cemal Kaşıkçı hadisesinde ABD'nin bir taraf haline gelmesi iki temel nedenden dolayı kaçınılmaz hale gelmiştir: Bunlardan ilki Kaşıkçı'nın ABD'nin önde gelen gazetelerinden *Washington Post*'un sürekli yazarı olarak görev yapmasıdır. Washington'ın kendisine sağladığı sürekli oturum izni ile bu ülkede kalan Kaşıkçı başta ABD olmak üzere Batı dünyasındaki birçok ülkedeki basın ve akademi çevrelerinde saygı duyulan bir figürdür. Bu nedenle olayın kamuoyuna yansımaları birlikte bu çevrelerden küresel bir tepki yağmuru başlamış ve olayın aydınlatılması çağrılarını karşısında ABD yönetimi de sessiz kalamamıştır.

10. "US and Turkey Seek to Avoid Rupture with Saudi Arabia", *Financial Times*, 17 Ekim 2018.

11. Raf Sanchez, Bob Crilly ve Nick Allen, "Turkey 'Will not Allow a Cover up' as Saudi Arabia Admits Jamal Khashoggi was Killed at Consulate", *Telegraph*, 20 Ekim 2018.

12. Lina Alsaafin, "What Is behind Turkey's Strategy in Handling the Khashoggi Case?", *Aljazeera*, 15 Ekim 2018.

13. "Turkey: Seek UN Inquiry on Khashoggi; Saudi, Turkish Cooperation Essential to Credibility", *Amnesty International*, 18 Ekim 2018.

14. Burhanettin Duran, "Kaşıkçı Skandalında Ankara'nın Dört Seçeneği", *Sabah*, 20 Ekim 2018.

15. Raghida Dergham, "Saudi-Turkish Strategic Cooperation: Opportunities and Challenges", *Huffington Post*, 2 Ocak 2016.

Olayın bir başka boyutu ise ABD'deki Donald Trump yönetiminin Suudi Arabistan Veli-aht Prensi Muhammed bin Selman'la yakın ilişkisidir.¹⁶ Göreve gelişinden bu yana Ortadoğu stratejisinin merkezine Suudi Arabistan'ı koyan Trump yönetimi Yemen'deki iç savaş ve Katar'a yönelik ambargoya rağmen Bin Selman'a destek olmuş ve gerek ABD içinde gerekse küresel düzeyde tepki çekmiştir. Bu nedenle Kaşıkçı olayında Suudi rejiminin rolü olabileceğine dair güçlü iddiaların dile getirilmesi Trump yönetimini zor durumda bırakmıştır. Nitekim ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo Riyad'a bir ziyaret düzenleyerek Kral Selman ve oğlu Bin Selman'la görüşmüştür. Bazı uluslararası yayın organlarına göre Pompeo'nun Veli-aht Prens Bin Selman'a "Kaşıkçı hadisesi kral olabilmenin karşısında ciddi bir engel. Bu süreçteki gelişmeler geleceğini belirleyecek" dediği iddia edilmiştir.¹⁷

Öte yandan ABD Kongresi ve Temsilciler Meclisinin de Başkan Donald Trump'a Suudi Arabistan'a karşı harekete geçmesi için yoğun baskı yaptığı ileri sürülmüştür. Cumhuriyetçi ve Demokrat Kongre üyelerinin Magnitsky Yasası olarak bilinen ve ABD başkanına "ifade özgürlüğü hakkını kullanan bir kişiye yönelik yasa dışı infaz, işkence ve diğer ağır insan hakları ihlalleri"ni soruşturma zorunluluğu öngören Kanun'un Kaşıkçı olayı bağlamında uygulanmasını istediği belirtilmiştir.¹⁸

Magnitsky Yasası'nın uygulanmasını isteyen senatörler arasında bulunan Dış İlişkiler Komitesi

tesisi Başkanı Tennessee Senatörü Cumhuriyetçi Bob Corker yaptığı açıklamada aşağıdaki ifadelere yer vermiştir:

Suudi Arabistan kendi soruşturmasını yürütüyor olabilir, ama ABD hükümeti Kaşıkçı cinayetinin faillerinin bulunması için yasaların gerektirdiği gibi Küresel Magnitsky Yasası kapsamında kendi bağımsız, güvenilir soruşturmasını yapmalı.

Bir başka Cumhuriyetçi Rand Paul ise "Suudi Arabistan'a tüm askeri satışları, yardımı ve iş birliğini askıya almalıyız. Suudi Arabistan'ın bu yaptıklarının bedeli ağır olmalı" ifadelerini kullanmıştır.¹⁹ ABD siyaset çevrelerindeki etkin isimlerden Cumhuriyetçi Florida Senatörü Marco Rubio yaptığı açıklamada "Kaşıkçı cinayetinin insan hakları çerçevesinde değerlendirilmesi ve bu nedenle Magnitsky Yasası'nın işletilmesi gerektiğini" vurgularken Güney Karolina Senatörü Lindsey Graham "Suudi Arabistan'ın bu cinayet sebebiyle çok ağır bir şekilde cezalandırılması gerektiğini" söylemiştir.²⁰ Yine bu çerçevede ABD Senatosu Dış İlişkiler Komitesinin Cumhuriyetçi Senatörü Bob Corker ve Demokrat Senatörü Robert Menendez'in başını çektiği 22 kişilik grup Donald Trump'a bir mektup yazarak Kaşıkçı cinayetiyle ilgili Magnitsky Yasası'nın işletilmesini talep etmiştir.²¹

Gelinen noktada ABD ile Suudi Arabistan arasında Kaşıkçı hadisesi nedeniyle restleşmeler yaşandığı görülmektedir. Öyle ki Başkan Donald Trump, Kaşıkçı'nın ölümüyle ilgili açıklamaların yapılmasının ardından "bu ola-

16. Hamad Althunayyan, "The US-Saudi Relations in the Trump Era", Aljazeera, 19 Mayıs 2017; Aaron David Miller ve Richard Sokolovsky, "Donald Trump has Unleashed the Saudi Arabia We Always Wanted-and Feared", *Foreign Policy*, 10 Kasım 2017; Michael Hirsh, "The U.S.-Saudi Relationship: Too Faustian to Fail?", *Foreign Policy*, 10 Ekim 2018; Alex Ward, "Why the US Won't Break up with Saudi Arabia over Jamal Khashoggi's Likely Murder", *Vox*, 18 Ekim 2018.

17. "Pompeo'dan Suudi Veli-aht'na Uyarı: Kaşıkçı Vakası Yüzünden Kral Olman Tehlikede", *Sputnik Türkiye*, 18 Ekim 2018.

18. "Temsilciler Meclisi'nden Trump'a Kaşıkçı Mektubu: Magnitsky Yasası Kapsamında Araştırılsın", *Sputnik Türkiye*, 19 Ekim 2018.

19. "ABD Kongresi Üyeleri Baskıyı Artırıyor: Suudi Arabistan'a Magnitsky Yasası Uygulansın", *Sputnik Türkiye*, 21 Ekim 2018.

20. Clare Foran, "Awaiting Trump Response, Key GOP Lawmakers Call for Answers, Action on Missing Saudi Journalist", *CNN*, 16 Ekim 2018.

21. Rob Berschinski, "An Explainer: Senate's Letter on Khashoggi and the Global Magnitsky Act", *Just Security*, 12 Ekim 2018; "Corker, Menendez, Graham, Leahy Letter Triggers Global Magnitsky Investigation into Disappearance of Jamal Khashoggi", *United States Senate Committee on Foreign Relations*, 10 Ekim 2018.

yın Suudi Arabistan'a ağır bir bedelinin olabileceğini" söylemiştir.²² Nitekim ABD Dışişleri Bakanı Pompeo'nun Suudi Arabistan temaslarından sonra ülkeye dönüşünün ardından Trump'ın daha keskin açıklamalar yapması ABD Başkanının Suudi Veliht Prens bin Selman'ı daha fazla savunma riskini göze almaya çağış şeklinde yorumlanmaktadır.²³ Öte yandan Suudi Arabistan yönetimi ve hükümete yakın yayın organları olayın Suudi rejimiyle bir alakası olmadığı tezini savunmakta ve aksine yayın ve ithamlara tepki göstermektedir. Suudi Arabistan'ın en önemli yayın kuruluşlarından El-Arabiya'nın Genel Müdürü Türki Dahil yazdığı bir makaleyle Washington'ın Riyad'a yönelik yaptırımlar uygulamasını "Washington'ın kendisini bıçaklaması" olarak yorumlamış ve Trump yönetimine tehditle karışık uyarılarda bulunmuştur.²⁴

Bu süreçte dikkat çeken başka bir husus ise bazı Arap ülkelerinin Suudi Arabistan yönetimi ile dayanışma içerisinde olduklarını söylemeleridir. Suudi yönetiminin Kaşıkçı'nın öldürülmesiyle ilgili detaylara dair yaptığı açıklamanın ardından Mısır, BAE, Bahreyn, Filistin, Ürdün ve Yemen Riyad yönetimine tam destek verildiğini duyurmuştur.²⁵ Bu ülkelerin ortak noktası özellikle Kral Selman'ın göreve gelmesiyle birlikte Suudi Arabistan'ın bölge siyasetine destek olmalarıdır. Söz konusu ülkelerin Suudi Arabistan'ın Katar'a uygulanan siyasi ve ekonomik abluka ve İran'a karşı yürütülen mücadele konularında da Riyad yönetiminin çizgisinde kaldıkları görülmektedir.

KAŞIKÇI CİNAYETİNİN SUUDİ ARABİSTAN SİYASETİNE ETKİSİ

Suudi Arabistan yönetiminin Cemal Kaşıkçı'nın öldürülmesi olayına yaklaşımı konuyu takip eden siyaset ve medya çevrelerince tepkiyle karşılanmıştır. Özellikle olayın ilk günlerinde Kaşıkçı'nın akıbetiyle ilgili bilgi sahibi olunmadığının belirtilmesi ancak daha sonra bu bilginin doğru olmadığı ortaya çıkması ve "Kaşıkçı'nın Suudi istihbaratına bağlı bazı 'zararlı unsurlarca' öldürüldüğü" nün açıklanması Riyad yönetiminin olaydaki muhtemel sorumluluğunu savuşturmayı amaçladığını düşündürmüştür.²⁶ Bu durum başta Veliht Prens Bin Selman olmak üzere Suudi yönetimini töhmet altında bırakırken yaşananların Suudi Arabistan siyasetinde kalıcı etkilerinin olacağı düşünülebilir.

Bu muhtemel etkiler arasında en önemlisi Bin Selman'ın görevden uzaklaştırılmasıdır. Her ne kadar bu ihtimal uluslararası kamuoyu tarafından kuvvetli bir biçimde desteklense de Suudi Arabistan içerisinde son bir yıldır yaşanan iktidar mücadelesi göz önünde bulundurulduğunda Veliht Prens'in güçlü bir konumda olduğu ve görevi bırakmama konusunda çaba sarf edeceği söylenebilir. Nitekim bu durumun en açık göstergesi Suudi Arabistan'ın yaptığı resmi açıklamada Veliht Prens en ufak bir imada bulunulmamasıdır.²⁷ Bunun yanında Suudi Kralı Selman ülkedeki istihbarat birimlerinin yeniden organize edilmesi için kurulan komisyona Bin Selman'ın başkanlık edeceğini açıklamıştır.²⁸

22. "Trump: Öyle Görünüyor ki Cemal Kaşıkçı Öldürüldü", NTV, 18 Ekim 2018.

23. Kemal İnat, "Bak Kral, Seni Ben Bile Kurtaramam Artık!", *Türkiye*, 20 Ekim 2018.

24. Türki Dakhil, "US Sanctions on Riyadh Would Mean Washington Is Stabbing Itself", *Al Sharq Al Awsat*, 14 Ekim 2018.

25. "Suudi Arabistan'a O 5 Ülke Destek Verdi", *Hürriyet*, 20 Ekim 2018.

26. Michael Hirsh ve Lara Seligman, "Many in Washington are not Assuaged by Saudi Admission in Khashoggi Death", *Foreign Policy*, 18 Ekim 2018; Christopher Torchia, Zeynep Bilginsoy ve Sarah Deeb, "Saudi Account of Khashoggi Killing is Widely Denounced", *Washington Post*, 20 Ekim 2018.

27. "Saudi Public Prosecutor: Preliminary Investigations into Case of Citizen Jamal Khashoggi Showed His Death", Saudi Press Agency, 20 Ekim 2018.

28. Ben Hubbard, "Saudi Arabia Says Jamal Khashoggi was Killed in Consulate Fight", *New York Times*, 19 Ekim 2018.

Bu noktada Bin Selman'ın görevden uzaklaştırılması konusunda sonuç üretme potansiyeli olan tek mekanizma uluslararası kamuoyunun baskısı olarak gözükmetedir. Özellikle ABD ve Avrupa kamuoyu ve siyaset çevrelerinde Velihaht Prense karşı ciddi bir güvensizliğin oluştuğu gözlemlenmektedir. ABD Kongresi ve Temsilciler Meclisi üyesi birçok senatör Trump yönetiminin Suudi Arabistan'a yönelik baskısını artırmasını ve Kaşıkçı cinayetinin asıl sorumlusunun cezalandırılmasını talep etmektedir.²⁹ Benzer talepler ABD medyasının önde gelen temsilcileri tarafından da dile getirilmektedir.³⁰

Bu anlamda dikkat çeken bir gelişme ise Suudi Arabistan'da 23-25 Ekim arasında düzenlenmesi planlanan ve "Çöldeki Davos" olarak da bilinen "Gelecek Yatırım İnisyatifi" adlı toplantıya daha önce katılacağını açıklayan birçok siyasi figür, iş adamı ve medya temsilcisinin rezervasyonlarını iptal etmeleri olmuştur. Zirveye katılımlarını iptal eden otuzdan fazla üst düzey katılımcı arasında ABD Hazine Bakanı, İngiltere Ticaret Bakanı, Hollanda ve Fransa Maliye bakanları ile IMF Direktörü Christine Lagarde bulunmaktadır. Bunun yanında iş ve medya çevreleri de Kaşıkçı cinayetine tepkisiz kalmamış, aralarında CNN, Bloomberg, *Financial Times*, *Economist*, Dünya Bankası, HSBC, UBER ve Ford gibi yayın kuruluşu ve şirketlerin katılımlarını iptal ettikleri açıklanmıştır.³¹

29. "Senators Call for US Probe of Saudi Arabia in Khashoggi Case", Voice of America, 10 Ekim 2018; "US Senators Urge Trump to Explore Sanctions against Saudi Arabia over Khashoggi", Sputnik, 11 Ekim 2018; Doina Chiacu, "US Senator Accuses Saudi Prince of Ordering Khashoggi Killing", Reuters, 16 Ekim 2018.

30. "US Media Grilling Trump over Khashoggi Case", Anadolu Agency, 17 Ekim 2018.

31. "Cemal Kaşıkçı Olayı: 'Çöl Davosu' Olarak Adlandırılan Suudi Arabistan'daki Yatırım Zirvesinden Kim Çekildi, Hangi Firmalar Hala Sponsor?", BBC Türkçe, 18 Ekim 2018; "Amerikalı ve İngiliz Bakanlardan Suudi Zirvesine 'Kaşıkçı Boykotu'", Sputnik Türkiye, 18 Ekim 2018.

KAŞIKÇI CİNAYETİ SONRASI ORTADOĞU SİYASETİNİN GELECEĞİ

Suudi Arabistan yönetiminin Kaşıkçı cinayetiyle ilgili yaptığı açıklamada Bin Selman'ın yaşanan hadiseye herhangi bir müdahalesinin olmadığı vurgulansa da dünya kamuoyu ve birçok ülke yönetimi konuyla ilgili şüphelerinin giderilmediğini öne sürmektedir. Bu nedenle Suudi Arabistan yönetiminin meşruiyeti gelecek dönemde daha fazla sorgulanacak ve Riyad'ın bölge siyasetindeki manevra alanı daralabilecektir. Öte yandan Kaşıkçı cinayetinin bölge siyasetinde yaratacağı kırılma Ortadoğu'daki bazı olayları ve geleceğe yönelik projeleri de etkileyecektir.

Bin Selman'ın görevden uzaklaştırılması konusunda sonuç üretme potansiyeli olan tek mekanizma uluslararası kamuoyunun baskısı olarak gözükmetedir.

Bu noktada ABD Başkanı Donald Trump'ın bir projesi olan ve "Arap NATO'su" olarak isimlendirilen "Ortadoğu Stratejik İttifakı" inisiyatifi Kaşıkçı cinayetinin doğrudan etkileyebileceği bölgesel projelerden birisidir. İran'a karşı Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) üyesi altı ülke ile Mısır ve Ürdün'den oluşturulması planlanan Ortadoğu Stratejik İttifakı projesi Kaşıkçı cinayetinin bölge ülkeleri üzerinde yarattığı olumsuz etki nedeniyle yara almıştır. ABD Başkanı Donald Trump'ın bu bağlamda 12-13 Ekim arasında Washington'da düzenlemeyi planladığı zirve Kaşıkçı cinayetiyle değişen gündemden dolayı gerçekleşmemiştir.³²

32. İsmail Numan Telci, "Trump's Middle East Strategic Alliance: A Failed Project?", The New Turkey, 20 Ekim 2018.

Kaşıkçı cinayetinin Körfez bölgesi açısından bir başka sonucu da bölge ülkeleri arasındaki güvensizlikleri derinleştirebilecek olmasıdır. Halihazırda Katar ile Suudi Arabistan ve BAE arasında yaşanan gerginlik ve Kuveyt ile Umman'ın Riyad ve Abu Dabi rejimleriyle yaşadıkları görüş ayrılıkları Kaşıkçı cinayetinin etkisiyle daha da artabilecektir. Suudi Arabistan'ın saldırgan dış politika çizgisinden endişe duyan Umman ve Kuveyt gibi ülkeler bu krizin yaratabileceği olumsuz atmosferin kendilerini de etkileyebileceğinden endişe etmektedir. Nitekim özellikle bu süreçte Suudi medyasında Katar aleyhine kampanyalar çok daha yoğun biçimde yer almış ve iki ülke arasındaki olumsuz hava daha da kötüye gitmiştir.³³

Kaşıkçı cinayetinin bölge siyasetinde yaratacağı kırılma Ortadoğu'daki bazı olayları ve geleceğe yönelik projeleri de etkileyecektir.

Kaşıkçı cinayetinin bölge siyasetine etkisinin görülebileceği bir başka proje de yine ABD Başkanı Donald Trump'ın "yüzyılın anlaşması" olarak tanımladığı ve Filistin ile İsrail arasındaki sorunu çözeceği iddia edilen siyasi plandır. ABD'nin kademeli olarak uygulamaya geçirdiği planın detayları henüz netlik kazanmamakla birlikte İsrail'in halihazırdaki işgalci konumunu hiçbir şekilde etkilemeyeceği, aksine bunu kalıcı hale getireceği söylenebilir.³⁴ Bu durumun bir göstergesi ABD'nin İsrail'in başkenti olarak Kudüs'ü kabul ettiğini duyurması ve büyükel-

çiliğini Kudüs'e taşımasıdır.³⁵ Bu planın sonraki aşamalarında ise özellikle Suudi Arabistan ve Mısır gibi büyük Arap ülkelerinin yönetimlerinin plana karşı bir irade beyan etmemeleri büyük önem taşımaktadır.

Öte yandan Velihaht Prens Bin Selman'ın yüzyılın anlaşmasının hayata geçirilebilmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Öyle ki ABD Başkanı Trump'ın danışmanı olan ve bu anlaşmanın mimarlarından sayılan Jared Kushner'ın anlaşmayla ilgili detayları Filistin yönetimine iletmek üzere Bin Selman'a anlattığı iddia edilmiştir.³⁶ Kaşıkçı cinayetiyle Suudi Arabistan yönetiminin geleceğinin belirsiz bir hal alması ve bu olayın Arap kamuoyunda Washington, Tel-Aviv ve Riyad yönetimlerine karşı var olan olumsuz algıyı derinleştirmesi ABD'nin Filistin-İsrail sorununa yönelik politikasını uygulamayı riske sokmuştur.

Kaşıkçı cinayeti Suudi Arabistan dış politikasında da ciddi etkiler doğurabilecektir. Bu noktada Yemen'de devam eden Suudi askeri müdahalesine küresel düzeydeki tepkiler artacaktır. Halihazırda birçok Batı ülkesi Suudi Arabistan yönetiminin Yemen'deki insan hakları ihlallerini eleştirmektedir. Bazı ülkelerin de Riyad yönetimine silah satışını durdurma konusunda adımlar attığı görülmektedir.³⁷ Kaşıkçı cinayetinin yaratacağı olumsuz hava Yemen'deki bu hak ihlalleri ve insani yıkımın küresel kamuoyunda yeniden tartışılmasına neden olacak ve bu da Suudi Arabistan üzerinde baskı unsuru oluşturabilecektir.

33. "A Kingdom Divided 'Fake News' from Qatar or a Sign of MBS' Brutal Rule: Saudi Arabia Roiled by 'Murder' of Journalist", *Haaretz*, 15 Ekim 2018; Khaled M. Batarfi, "The Lies and Deception in the Khashoggi Case!", *The Saudi Gazette*, 16 Ekim 2018; Khalid Al-Suleiman, "Why Do They Want to Destroy Saudi Arabia?", *Okaz*, 17 Ekim 2018.

34. "Yüzyılın Anlaşması' İsrail'in İşgalini Pekiştiriyor", *Anadolu Ajansı*, 28 Haziran 2018.

35. "ABD Başkanı Donald Trump, Kudüs'ü İsrail'in Başkenti Olarak Tanıdı", *BBC Türkçe*, 6 Aralık 2017; "ABD'nin Kudüs Büyükelçiliği Açıldı", *Anadolu Ajansı*, 14 Mayıs 2018.

36. "ABD'den 'Yüzyılın Anlaşması' Planı: Suudi Prens Detayları Paylaşmış", *Anadolu Ajansı*, 10 Ocak 2018.

37. Tony Czuczka, "Germany Halts Weapons Sale to Saudi Over Khashoggi Case, Indicates Minister", *Business Standard*, 21 Ekim 2018; Tony Czuczka ve Patrick Donahue, "Merkel Throws Future Military Sales to Saudi Arabia into Doubt", *Bloomberg*, 21 Ekim 2018.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kaşıkçı cinayetinin Ortadoğu siyasetine etkileri ülkeler arasındaki ikili ilişkiler bağlamında da gözlemlenebilecektir. Bu noktada Türkiye ile Suudi Arabistan arasındaki ilişkilerin hangi yöne evrileceği bölge siyasetinin geleceği açısından hayati önem arz etmektedir. Türkiye'nin Suudi Arabistan dış politikasında rahatsızlık duyduğu hususlarda Riyad yönetiminin politikalarını yeniden gözden geçirmesi elzemdir. Türkiye'nin Suriye'deki önceliklerinin dikkate alınması, Ankara'nın en önemli müttefiklerinden Katar'ın egemenlik haklarına saygı duyulması, Filistin meselesinde İslam ülkelerinin hassasiyetlerine uygun politikalar geliştirilmesi ve İran'a yönelik politikalarda daha itidalli bir tutum takınılması Ankara'nın Riyad yönetiminden öncelikli beklentileridir. Aksi takdirde Türkiye ile Suudi Arabistan arasındaki siyasi rekabet daha da keskinleşecek ve Ankara'nın daha agresif bir bölge siyaseti izlemesi kaçınılmaz hale gelecektir.

Suudi Arabistan'ın Ortadoğu siyasetinde yeni bir yaklaşımı benimsemesinin vakti gelmiştir. Özellikle 2015'ten bu yana yürütülen agresif dış politikanın³⁸ gerek Suudi Arabistan gerekse diğer bölge ülkelerine olumlu bir sonuç ürettiği söylenemez. Aksine bu politikalar Riyad yönetimini komşularıyla ilişkilerde gerginliğe sevk etmekte ve uzun yıllardır başarılı bir şekilde

yürütülen komşuluk ilişkilerine zarar vermektedir. Öyle ki Katar, Kuveyt ve Umman'ın Suudi Arabistan yönetiminin bu politikalarından dolayı duyduğu rahatsızlık KİK'in geleceğini dahi tehlikeye atmaktadır. Bunun yanında İran'a karşı izlenen sert politikalar Tahran ile Riyad'ı daha keskin politikalar izlemeye sevk etmekte ve iki ülkeyi sıcak çatışmanın eşiğine getirmektedir. Ayrıca Filistin konusunda ABD ve İsrail'in tezlerine yakın bir politika benimseyen Suudi Arabistan yönetimi bu tutumuyla Arap kamuoyu nezdindeki saygınlığını da yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Tüm bu gelişmeler Arap coğrafyasında reform, yenilik, kalkınma ve iş birliğine daha fazla ihtiyaç duyulduğu bir dönemde Suudi Arabistan'ı yalnızlığa itmektedir. Bu politikaların devam etmesi belki Riyad yönetimine kısa vadede geçici kazanımlar getirebilecek gibi gözükse de uzun vadede hem Suudi Arabistan hem de bölge için yıkıcı sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

Son yıllarda yaşanan en elim hadiselerden olan ve uzun yıllar hafızalarda yer edinecek Kaşıkçı cinayeti Ortadoğu siyaseti için bir dönüm noktası olma potansiyeli taşımaktadır. Yaşanan hadisenin gerek Suudi Arabistan gerekse diğer ülkelerdeki yönetimler tarafından etraflıca değerlendirilmesi ve geleceğe dönük dersler çıkarılması önemlidir. Bunlar arasında en önemlileri muhalif seslere özgür biçimde ifade hakkı tanınması, farklı görüşlere saygı gösterilmesi ve insan haklarının yüceltilmesidir.

38. İsmail Numan Telci, "Suudi Arabistan'ın Dış Politikasında Aktivizmi Anlamak", *Yeni Şafak*, 21 Temmuz 2015.

Suudi Arabistanlı gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın öldürülmesi gerek gerçekleşme biçimi gerekse yarattığı etki bakımından küresel ve bölgesel siyasette ciddi bir kırılma meydana getirmiştir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) entelektüel çevrelerde kabul görmüş ve saygı duyulan bir gazeteci olan Kaşıkçı'nın kendi ülkesinin konsolosluk binasında öldürülmesi tüm dünyada çok etkisi yaratırken olayın doğrudan muhatabı kabul edilen Suudi Arabistan, Türkiye ve ABD küresel gündemin merkezine oturmuştur. Olayın gerçekleştiği ilk andan itibaren yürüttüğü stratejiyle hadisenin uluslararası bir boyut kazanmasını sağlayan Türkiye hem Suudi Arabistan yönetimi hem de ABD üzerinde ciddi bir baskı unsuru oluşturmuştur. Yaşanan elim hadisenin en kısa sürede açıklığa kavuşturulması ve sorumluların cezalandırılmasını amaçlayan Ankara elindeki tüm imkanları seferber etmektedir.

Olayın üzerinden 18 gün geçtikten sonra Suudi Arabistan yönetimi Kaşıkçı'nın konsoloslukta çıkan arbede sonucu hayatını kaybettiğini açıklamıştır. Suudi istihbaratı içerisinde bir grubun sorumlu olduğunun belirtildiği açıklamada Veliaht Prens Bin Selman'ın cinayetle bir ilgisinin bulunmadığının ima edilmesi olayı yakından takip eden uzman ve analistlerin tepkisini çekmiştir. Suudi yönetiminin hadiseyle ilgili açıklamalarını yetersiz gören uluslararası kamuoyu gerek ABD gerekse Türkiye nezdinde girişimlerde bulunarak Kaşıkçı'nın öldürülmesi emrini kimin verdiğinin ortaya çıkarılmasını talep etmektedir. Her geçen gün yeni bir gelişmenin yaşandığı Kaşıkçı'nın öldürülmesi hadisesi önümüzdeki dönemde Ortadoğu siyasetinin gündemini belirlemeye devam edecektir. Bu elim olayın detaylarını, bölgesel ve uluslararası aktörlerin tepkilerini ve Ortadoğu siyaseti açısından doğuracağı sonuçları incelemek amacıyla hazırlanan bu analiz Kaşıkçı'nın konsolosluk binasına girdiği 2 Ekim'den itibaren yaşanan gelişmeleri yukarıda bahsedilen bağlamda ele almaktadır.

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE • BERLİN

www.setav.org